

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана», Україна*

Організація внутрішнього контролю електронних грошей на підприємстві

Внутрішній контроль необхідний для кожного підприємства, так як він дозволяє виявити не лише недоліки компанії, але і запобігти утворенню будь-яких порушень в процесі господарської діяльності. Швидкий розвиток інформаційно-комп'ютерних технологій запровадив у світовій економіці новий сучасний засіб платежу, так звані електронні гроші. Це вплинуло на збільшення динамічності бізнес-процесів, розширення каналів збуту, покращення обслуговування клієнтів та прискорення руху грошових потоків за рахунок використання Інтернету.

На законодавчому рівні визначення «електронні гроші» закріплено. Згідно із Законом «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» електронні гроші – це одиниці вартості, що зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, аніж тим хто їх випускає, і є грошовим зобов'язанням у готівковій або безготівковій формі [3].

Однак, варто звернути уваги, на думки науковців щодо даного поняття. Шишкова стверджує, що електронні гроші - це унікальний економічний і правовий феномен, що за своєю економічною сутністю є своєрідною третьою формою грошей, оскільки значно відрізняються як від готівкових, так і безготівкових коштів [2].

Батракова визначає, що електронні гроші - це такий вид платіжних засобів, обіг яких відбувається в електронному вигляді та гарантує повну анонімність [2]. Тобто, підсумовуючи вищезазначені визначення, можна

сказати, що електронні гроші можуть існувати лише за наявності налагодженої організації інформаційного та облікового забезпечення на підприємстві.

Під час здійснення внутрішньогосподарського контролю за операціями, які пов'язані з електронними коштами на підприємствах, управлінцям необхідно раціонально і ефективно використовувати електронні кошти для успішного функціонування підприємства; достовірно, правдиво та в повній мірі поінформовувати про наявність і рух електронних грошей; здійснювати збереження майна, а саме електронних грошей. Відсутність на підприємстві розроблених методів оцінки та відображення рахунків електронних грошей спричиняє спотворення фінансової звітності. Через це, актуальним механізмом формування коректної та достовірної інформації про рух електронних грошей на дату балансу, виникає питання розробки організаційно-методичних положень щодо здійснення внутрішньогосподарського контролю операцій з електронними коштами. Як відомо, за формами проведення внутрішній контроль розрізняють на попередній, поточний і підсумковий (наступний). Тепер розглянемо, прийоми як документального, так і фактичного контролю за кожною формою.

На попередньому контролі варто здійснити оцінку договору про надання послуг за операціями з електронними грошима. Така оцінка повинна базуватися на тому, чи правильно складений і підписаний такий договір. Для цього варто переглянути договори, які уклалися раніше, якщо підприємство вже мало справу з електронними грошима. Це дасть можливість звернути увагу на проблеми, які вже виникали і вчасно на цьому етапі їх вирішити.

Поточний контроль за операціями з електронними грошима повинен здійснюватися безпосередньо під час їх надходження на підприємство. Даний контроль може здійснюватися у вигляді перевірки під час складання первинних документів таких як, платіжне доручення, виписка банку, акт приймання-передачі електронних грошей. Поточний контроль також може здійснюватися під час відображення операцій, пов'язаних з електронними коштами, на рахунках бухгалтерського обліку або під час створення звітності, а також

співставлення з лімітами встановленими на використання електронних грошей згідно до законодавства.

Відображення усіх операцій з електронними коштами здійснюється виключно на підставі первинних документів. Щоб уникнути розбіжностей між даними бухгалтерського обліку та фактичною наявністю електронних грошей, на підприємстві здійснюється особлива форма контролю – інвентаризація. Інвентаризація електронних грошей має виключно документальний характер, тому вона проводиться шляхом перевірки залишків сум за даними бухгалтерського обліку підприємства з даними первинних документів.

Наступний контроль за операціями з електронними грошима здійснюється на підприємстві над операціями, які вже виконані. Дана форма контролю, здійснюється службою внутрішнього контролю (далі СВГ). СВГ проводить перевірку над виконаними операціями з електронними коштами, виявляє помилки і надає рекомендації щодо виправлення помилок і уникнення їх в майбутньому. Вивчення руху електронних грошей для кожного підприємства є необхідною складовою його використання. Суб'єкт господарювання повинен здійснювати перевірку правильності оформлення первинних документів шляхом взаємної перевірки з контрагентами, порівняння різних первинних документів з реєстрами бухгалтерського обліку, або проведення зустрічної перевірки. Таким чином підтвердити справжність оригіналів документів.

Для зручності проведення процедур внутрішнього контролю, відображення його результатів та узагальнення інформації, рекомендовано розробити звіт про результати перевірки операцій з електронними грошима для потреб керівників підприємства. Цей робочий документ контролера дозволить під час перевірки виявити та підтвердити помилки при складанні оригіналу документа або виявити його відсутність, перевірити правильність відображення операцій з електронними грошима на рахунках тощо.

Після перевірки СВГ має узагальнити усю отриману інформацію про помилки та порушення, які були виявлені. Документально результати внутрішнього контролю можуть бути представлені в Книзі обліку результатів перевірок операцій з електронними грошима, акті інвентаризації та звіті служби

внутрішнього контролю. Під час перевірки виявлені неточності у відображених операціях, пов'язаних з електронними коштами, зобов'язують працівника СВГ розробити найефективніші заходи задля подальшого уникнення цих неточностей.

Отже, внутрішньогосподарський контроль вкрай необхідний на підприємстві, так як це дає можливість компанії уникнути можливих штрафних санкцій та різного виду порушень. Керівники підприємства повинні орієнтуватися на таку систему контролю, яка б не лише гарантувала відсутність порушень у діяльності, а в систему, яка б виявляла допущенні помилки раніше, і давала своєчасну достовірну оцінку діяльності підприємства, намагаючись підвищити його ефективність. Служба внутрішнього контролю зобов'язана бути зорієнтованою на процес роботи підприємства, контролювати його діяльність та спостерігати за порушеннями, які з'явилися. За допомогою інвентаризації можна здійснити перевірку усіх розрахунків, які пов'язані з електронними коштами. Таким чином, інвентаризація електронних грошей – це найкращий спосіб внутрішнього контролю на підприємстві. Це дасть можливість своєчасно виявляти і швидко виправляти помилки, які пов'язані з обліком та здійсненням розрахунків з електронними коштами.

Література:

1. Легенчук С.Ф. Облікове відображення операцій з електронними грошима: методичний аспект. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер.: Економічні науки. 2017. Вип. 23 (3). С. 144—147.
2. Мокієнко Т.В. Електронні гроші: сутність, класифікація та облікове відображення. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/37.pdf (дата звернення: 06.11.2021)
3. Про платіжні системи та переказ коштів: Закон України від 05.04.2001 №2346-III. Дата оновлення: 01.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2346-14#Text> (дата звернення: 06.11.2021).
4. Радченко М.А. Особливості відображення електронних грошей в обліку. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія «Економіка». 2015. Вип. 1 (45). Т.2. С. 121—124.